# Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2026/27:MJU1y

# Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

## Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har gett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över innehållet i en promemoria som utarbetats inom konstitutionsutskottet om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottets uppföljning gäller i synnerhet de subsidiaritetsprövningar som gjordes i riksdagen mellan den 1 januari och 31 december 2025. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Miljö- och jordbruksutskottet redovisar sina kommentarer och bedömningar i detta yttrande med anledning av konstitutionsutskottets promemoria.

# Utskottets överväganden

## Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Enligt fördraget ska de nationella parlamenten se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokoll nr 2 om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen). Riksdagen har enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. I riksdagen utför utskotten prövningen.

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa upp tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser i ett betänkande. I promemorian Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (pm daterat den 6 oktober 2026) redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen mellan den 1 januari 2025 och 31 december 2025. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Mot denna bakgrund önskar konstitutionsutskottet följande redogörelser och bedömningar:

1. En kommentar till det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördragets ikraftträdande både generellt och när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat.
2. En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. Kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av Interparliamentary EU information exchange (Ipex) och kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner eller om utskottet haft några kontakter med sina motsvarigheter i andra nationella parlament för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

## Miljö- och jordbruksutskottets subsidiaritetsprövningar under 2025

Miljö- och jordbruksutskottet prövade följande 19 utkast till lagstiftningsakter under 2025:

1. COM(2024) 576 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de tillsynsmyndigheter som har tillsynsansvar för direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan
2. COM(2024) 577 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013, (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan
3. COM(2025) 106 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/43/EEG vad gäller vargens (Canis lupus) skyddsstatus
4. COM(2025) 136 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2019/631 för att införa ytterligare flexibilitet vad gäller beräkningen av tillverkarnas efterlevnad av normerna för koldioxidutsläpp för nya personbilar och nya lätta nyttofordon för kalenderåren 2025–2027
5. COM(2025) 137 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013, (EU) 2021/2115 och (EU) nr 251/2014 vad gäller vissa marknadsregler och sektorsspecifika stödåtgärder i vinsektorn och för aromatiserade vinprodukter
6. COM(2025) 173 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion
7. COM(2025) 190 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 228/2013 vad gäller ytterligare stöd och ökad flexibilitet till förmån för de yttersta randområden som drabbats av allvarliga naturkatastrofer och i samband med cyklonen Chido som ödelade Mayotte
8. COM(2025) 236 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2021/2115 vad gäller systemet med grundvillkor, interventionstyper i form av direktstöd, interventionstyper i vissa sektorer och för landsbygdsutveckling och årliga prestationsrapporter samt av förordning (EU) 2021/2116 vad gäller dataförvaltning och interoperabilitet, innehållande av utbetalningar, årligt prestationsavslut och kontroller och sanktioner
9. COM(2025) 258 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2023/1542 vad gäller skyldigheter för ekonomiska aktörer i fråga om policyer för tillbörlig aktsamhet avseende batterier

10. COM(2025) 386 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska kemikaliemyndigheten och om ändring av förordningarna (EG) nr 1907/2006, (EU) nr 528/2012, (EU) nr 649/2012 och (EU) 2019/1021
11. COM(2025) 435 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk statistik över fiske och vattenbruk och om upphävande av förordningarna (EG) nr 1921/2006, (EG) nr 762/2008, (EG) nr 216/2009, (EG) nr 217/2009 och (EG) nr 218/2009
12. COM(2025) 524 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2021/1119 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet
13. COM(2025) 526 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/2865 vad gäller tillämpningsdatum och övergångsbestämmelser
14. COM(2025) 531 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 1272/2008, (EG) nr 1223/2009 och (EU) 2019/1009 vad gäller förenkling av vissa krav och förfaranden för kemiska produkter
15. COM(2025) 553 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1308/2013 vad gäller programmet för frukt, grönsaker och mjölk i skolan (EU:s skolprogram), sektorsspecifika interventioner, inrättandet av en proteinsektor, krav på hampa, möjligheten till handelsnormer för ost, proteingrödor och kött, tillämpning av tilläggsimporttullar, regler om försörjning i nödsituationer och vid allvarliga kriser samt säkerheter
16. COM(2025) 559 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande för perioden 2028–2034 av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, till europeiska världshavspakten och till unionens havs- och vattenbrukspolitik som en del av Nationella och regionala partnerskapsfonden som fastställs i förordning (EU) .... [NRP-fonden]
17. COM(2025) 560 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034
18. COM(2025) 652 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2023/1115 vad gäller vissa av de skyldigheter som åligger verksamhetsutövare och handlare
19. COM(2025) 738 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2015/1814 vad gäller reserven för marknadsstabilitet för byggnads- och vägtransportsektorerna samt ytterligare sektorer.

Kommission hänvisade i vissa av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2025 till flera rättsliga grunder. Antalet åberopade rättsliga grunder överstiger därför antalet prövade utkast. Kommissionen hänvisade åtta gånger till jordbruk och fiskeri (artikel 42 och 43 i fördraget om

Europeiska unionens funktionssätt, nedan EUF-fördraget), sju gånger till miljö (artikel 192 i EUF-fördraget), fyra gånger till tillnärmning av lagstiftning (artikel 114 i EUF-fördraget) och tre gånger till särskilda åtgärder till skydd för de yttersta randområdena (artikel 349 i EUF-fördraget). Kommissionen hänvisade även till transportpolitik (artikel 91 och 100), industripolitik (artikel 173), strukturfonder (artikel 175), forskning och teknisk utveckling (artikel 188), energipolitik (artikel 194), turism (artikel 195) och statistik (artikel 338) som rättslig grund för prövade utkast.

Utskottet ansåg att samtliga utkast var förenliga med subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades till kammaren m.fl. genom protokollsutdrag.

## Utskottets ställningstagande

*En kommentar till det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördragets ikraftträdande både generellt och när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat.*

Utskottet noterar att riksdagen under perioden den 1 december 2009 t.o.m. 31 december 2025 prövade totalt 1 431 utkast till lagstiftningsakter. Av det totala antalet subsidiaritetsprövningar genomförda av riksdagen har miljö- och jordbruksutskottet prövat 245 utkast, vilket är flest av alla utskott.

Knappa hälften (119) av de förslag som utskottet har prövat gällt jordbruk och fiskeri (artikel 42 och 43). 89 utkast har handlat om miljöpolitik (artikel 192), 52 utkast har handlat om tillnärmning av lagstiftning (artikel 114) och 13 utkast har handlat om folkhälsa (artikel 168). Övriga utkast till lagstiftningsakter har bl.a. handlat om statistik, transportpolitik, strukturfonder, särskilda åtgärder till skydd för de yttersta randområdena, energipolitik, turism och tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter).

När det gäller det samlade utfallet av subsidiaritetsprövningar i riksdagen under perioden 2010–2025 lämnade riksdagen in totalt 109 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Totalt har miljö- och jordbruksutskottet lämnat elva utlåtanden med förslag till motiverat yttrande, varav tio har lett till motiverade yttranden. Utskottet noterar att det senaste utlåtandet med förslag till motiverat yttrande lämnades in 2022.

I enlighet med vad utskottet framhållit i tidigare yttranden till konstitutionsutskottet noterar utskottet att det finns en betydande variation år från år i antalet utkast till lagstiftningsakter som tilldelats utskottet. Liksom utskottet tidigare redogjort för beror denna variation på det sittande kommissionskollegiets politiska prioriteringar.

### *En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen*

I likhet med vad utskottet anfört i tidigare uppföljningar av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen kan det finnas anledning att problematisera frågan om i vilken omfattning nationella åtgärder har minskat till följd av EU-rättens utveckling på utskottets politikområde. Först kan det konstateras att det är i lagstiftningens natur att det nationella utrymmet för åtgärder krymper i takt med att unionen vidtar åtgärder.

Lissabonfördraget konsoliderade majoriteten av utskottets beredningsområden snarare än att nationell kompetens fördes över till EU. Utskottet har i tidigare yttranden till konstitutionsutskottet konstaterat att utskottets beredningsområde var begränsat av EG/EU-rätten redan före Lissabonfördraget och dessutom innan Sverige blev medlem i EU 1995. Redan 1970 började svensk lagstiftning anpassas efter EG-rätten inom jordbrukspolitiken. Vid anslutningen 1995 krävdes det även direkt harmonisering av svensk lagstiftning på jordbruks- och livsmedelsområdet. Lissabonfördraget har således inte direkt påverkat utrymmet för nationella åtgärder inom utskottets beredningsområde.

I tidigare yttranden har utskottet samtidigt framhållit att miljöpolitiken under de senaste åren har utvecklats på ett sätt som indirekt påverkat områden där det finns olika uppfattningar om i vilken utsträckning medlemsstater har överlåtit beslutandemakt till EU. Skogspolitiken är ett exempel på denna problematik. EUF-fördraget nämner inte någon gemensam skogspolitik samtidigt som skogen spelar en central roll i EU:s klimatmål. Tidigare utskott har framhållit vikten av att beslut som omfattar skogsbruk fattas på nationell nivå, eftersom det är den nivå som bäst kan ta hänsyn till nationella förutsättningar och dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Tidigare utskott har även framfört detta till EU:s institutioner i motiverade yttranden (senast utl. 2021/22:MJU19 och utl. 2021/22:MJU32).

### *En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen*

Utskottet har tidigare i sina yttranden till konstitutionsutskottet anfört att kommissionens motiveringar i frågan om subsidiaritetsprincipen varit bristfällig. Kommissionens motiveringar har dock förbättrats avsevärt under de senaste åren, vilket även framförts i tidigare yttranden av utskottet (se t.ex. yttr. 2024/25:MJU3y, yttr. 2023/24:MJU2y och yttr. 2022/23:MJU2y). Under 2025 var samtliga utkast till lagstiftningsakter motiverade utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet noterar dock att

kommissionens motiveringar kan variera i längd och att flera av dem är förhållandevis kortfattade.

I likhet med vad utskottet anfört tidigare är kortfattade motiveringar eller avsaknaden av motiveringar utifrån subsidiaritetsprincipen inte nödvändigtvis ett problem i prövningen av utkast. Inom flertalet av utskottets sakområden är EU-rätten mycket omfattande. Det finns ett flertal utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövat där ingen annan än kommissionen har kunnat vidta åtgärder. Därmed får motiveringar av utkast till lagstiftningsakter från kommissionen utifrån subsidiaritetshänsyn ett begränsat mervärde på områden där EU-rätten redan är mycket omfattande.

### *Kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av Interparliamentary EU information exchange (Ipex) och kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner eller om utskottet haft några kontakter med sina motsvarigheter i andra nationella parlament för inhämtande och utlämnande av information*

Miljö- och jordbruksutskottet har i tidigare yttranden (senast i yttr. 2024/25:MJU3y s. 7) framfört att det verkar råda enighet bland riksdagens utskott om att Ipex nytta är mycket begränsad. Problemen ligger bl.a. i att information från andra parlament och kamrar vanligtvis publiceras sent i granskningsprocessen, oftast först i slutet av tidsfristen. Informationen finns dessutom sällan översatt till engelska, vilket innebär att den sällan finns tillgänglig för utskottet när utkast till lagstiftningsakter granskas. Emellertid är Ipex den enda plattform som samlar information om andra parlament och kamrars ställningstaganden till utkast från EU, och Ipex används därmed i utskottets subsidiaritetsprövningar.

I likhet med vad utskottet tidigare framfört avgränsas inte denna problematik till subsidiaritetsprövningar av utkast till lagstiftningsakter, utan den har även märkts av när utskottet eftersökt information om andra parlaments beredning av dokument från kommissionen, exempelvis i samband med granskningsutlåtanden.

Utskottet noterar att konstitutionsutskottet betonat värdet av informationsutbyte mellan olika nationella parlament (se bet. 2013/14:KU5 s. 74). Även EU-kommittén framhöll värdet av samarbeten med andra nationella parlament och att informationsutbyten på politisk nivå bör uppmuntras (2017/18:URF1 s. 187, 193). Liksom utskottet framhållit i tidigare yttranden finns det ett tydligt värde såväl i informationsutbyten med andra medlemsstaters parlament och kamrar som i att sprida information om utskottets och riksdagens beslut i subsidiaritetsprövningar av utkast. Sådana kontakter är dock främst av betydelse vid prövningar av utkast som aktualiserar mer komplexa frågor om subsidiaritets- och proportionalitetsprincipernas tillämpning. Vid mindre komplicerade prövningar finns det sällan behov av sådana kontakter. Det är i detta sammanhang relevant att notera att utskottet får majoriteten av sin

information om hur andra medlemsländer ställer sig till olika frågor från regeringen.

### *Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar*

Liksom tidigare år (senast i yttr. 2024/25:MJU3y) vill utskottet uppmärksamma att rätten för nationella parlament att överse tillämpningen av subsidiaritetsprincipen är resultatet av långa förhandlingar för att stärka EU:s lagstiftningsprocess och demokratiska legitimitet. Subsidiaritetsprövningarna är därmed en viktig komponent i EU:s lagstiftningsförfarande och en princip som bör värnas. Prövningarna gör även att riksdagen och dess utskott kan sätta sig in i förslag till lagstiftningsakter i ett relativt tidigt skede av lagstiftningsprocessen. Detta kan underlätta framtida beredning men även skapa förutsättningar för medlemsstaterna att synliggöra sin inställning till föreslagna åtgärder. Utskottet framhåller dessa mervärden som viktiga och värda att bevara. Utskottet vill ändå upprepa några iakttagelser om prövningens natur som tidigare utskott tagit upp i sina yttranden till konstitutionsutskottet.

Utskottet noterar att EU-kommittén (2017/18:URF1) bedömde rådande utformning av subsidiaritetskontrollen som ändamålsenlig, vilket konstitutionsutskottet också framhållit i sin uppföljning (se t.ex. bet. 2024/25:KU5 s. 80 f). Utskottet önskar ändå framföra vissa generella kommentarer och reflektioner om subsidiaritetsprincipens tillämpning i riksdagen, med tanke på att det har gått förhållandevis lång tid sedan EU-kommitténs uppföljning såväl som regleringens utarbetning för snart 20 år sedan (framst. 2008/09:RS4 Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen).

Utskottet har vid upprepade tillfällen framhållit subsidiaritetsprincipens demokratiska värde men det finns samtidigt anledning att överväga subsidiaritetkontrollens effektivitet och huruvida dess fördelar står i paritet med de resurser som prövningarna kräver. Det kan i detta sammanhang framhållas att både komplicerade och okomplicerade prövningar gör anspråk på riksdagens resurser, en iakttagelse som utskottet ser skäl till att uppmärksamma även i år; under 2025 genomförde utskottet 19 prövningar, vilket var flest i riksdagen, och prövningarna ledde inte till något utlåtande. Vidare prövade utskottet 11 utkast till lagstiftningsakter under 2024 och 25 utkast under 2023. Inte heller dessa år ledde prövningarna till något utlåtande.

Detta kan förklaras utifrån att majoriteten av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövar handlar om förändringar i redan existerande lagstiftning, eller på områden som redan är totalharmoniserade, vilket gör att prövningarna är rent administrativa eller av lagteknisk karaktär. Liksom i tidigare yttranden önskar utskottet därmed understryka att även prövningar av okomplicerad natur innebär att utskottets resurser tas i anspråk.

Konstitutionsutskottet har i tidigare uppföljningar (bet. 2023/24:KU5 s. 98 f.) framhållit att det finns en obalans när det gäller i vilken utsträckning nationella parlament inom EU använder sig av subsidiaritetsprövningen, vilket ger anledning till att reflektera över hur prövningarna uppfattas och används i andra medlemsländer. Enligt utskottet aktualiserar detta flera viktiga frågor om subsidiaritetsprövningens tillämpning i riksdagen.

Liksom tidigare utskott framhållit är det självfallet mycket angeläget att prioritera prövningar som är komplicerade utifrån subsidiaritetsprincipen. För att subsidiaritetsprövningen ska ha någon reell effekt krävs det emellertid att de nationella parlamenten agerar kollektivt. Det finns dock sällan tillräckligt med tid för att nationella parlament ska kunna agera kollektivt inom den avsatta tidsfristen.

Mot bakgrund av vad utskottet anför ovan vill utskottet även i år framhålla att det kan finnas skäl för konstitutionsutskottet att överväga hur riksdagens och utskottens prövning skulle kunna effektiviseras. Om prövningen var frivillig skulle detta kunna innebära att resurser koncentreras till de ärenden där det enligt utskottens bedömning finns ett genuint behov av en subsidiaritetsprövning. Som en del av sådana överväganden kan det vara relevant att beakta hur andra nationella parlament hanterar motsvarande uppgift. Utskottet är medvetet om att förändringar av subsidiaritetsprövningsförfarandet skulle kräva en översyn av riksdagsordningen.

Stockholm den 19 november 2026

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Emma Nohrén*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Oskar Svärd (M), Sofia Skönnbrink (S), Victoria Tiblom (SD), Malin Larsson (S), Lars Johnsson (M), Andrea Andersson Tay (V), Peter Eriksson (SD), Stina Larsson (C), Joanna Lewerentz (M), Jytte Guteland (S), Tomas Brandberg (SD), Aida Birinxhiku (S), Julia Algotsson (C), Marcus Fridlund (S), Carl Wiktor Svensson (KD) och Louise Minnhagen (L).

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026